

ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE DENGE STRATEJİSİ (1774-1914)

OSMANLI DEVLETİ'NİN SİYASİ VARLIĞINA YÖNELİK TEHDİTLER

- XIX. yüzyıl başında Osmanlı Devleti, sınırları içinde toprak ve denizlerin kapladığı alan yaklaşık dört milyon kilometre kareydi. Devletin nüfusu ise yirmi milyon civarındaydı.
- Devletlerarası politikada "kendine yeterlilik" ilkesiyle hareket eden Osmanlı Devleti, XVIII. yüzyılda devlet kurumlarında askerî ve teknik alanlar başta olmak üzere geniş çaplı ıslahatlara girişildi. Batı'nın daha yakından takip edilip yaşanan gelişmelerden haberdar olunması için aynı dönemde Avrupa'da daimî büyükelçilikler açıldı.
- XIX. yüzyıla gelindiğinde Avrupa'daki devletler arası güç dengesi değişmeye başlamıştı. Osmanlı Devleti de dışardan kendisine yönelen tehlikelere karşı, yanına en az bir büyük devleti almak suretiyle siyasi denge meydana getirerek varlığını korumaya çalıştı. Osmanlı Devleti, XIX. yüzyılda DENGE STRATEJİSİNE yönelerek sorunların çözümünde diplomasi yöntemini tercih etti.
- XIX. yüzyılda Avrupa'nın siyasetine İngiltere, Fransa, Avusturya ve Rusya yön vermekteydi. Almanya ve İtalya ise XIX. yüzyıl sonlarında siyasi birliklerini tamamlayıp tarih sahnesine çıktı.
- Sanayi İnkılabı ile birlikte gelişen yeni sömürgecilik anlayışı beraberinde ham madde ve pazar arayışını getirdi. Bu amaçla Avrupalı devletler Asya, Avrupa ve Afrika kıtasında Osmanlı Devleti'ni parçalama planlarını devreye koydular. Büyük güçlerin, Osmanlı Devleti'ni parçalama girişimlerinin altında yatan asıl neden, devletin zengin doğal kaynaklarına sahip olmaktı. Avrupa'daki Sanayi, Osmanlı ülkesinin önemi daha da arttı. Ayrıca 1869'da Süveyş Kanalı'nın açılması Mısır'ın ve Akdeniz'in (Osmanlı'nın) jeopolitik önemini iyice arttırdı.
- XIX. Yüzyılda Osmanlı'nın karşılaştığı yeni sorunlardan biri Fransız İhtilali'nin getirdiği Milliyetçilik hareketleridir. Bu akım yüzünden Balkanları kaybetmiştir.

VİYANA KONGRESİ VE ŞARK MESELESİ

- Avrupa'da Napolyon Savaşları veya İhtilal Savaşları ile bozulan sınırları ve siyasi dengeyi yeniden düzenlemek ve Avrupa'nın geleceğini yeniden belirlemek amacıyla Avusturya Başbakanı Metternich (Meternik) başkanlığında 1815'te VİYANA KONGRESİ toplandı. Kongreye Avusturya, Rusya, Prusya ve İngiltere katıldı. Bu güçler hukuk tanımadan ülke sınırlarının nasıl olacağını kararlaştırmış ve aldıkları kararları baskıyla diğer devletlere de kabul ettirmişti.
- Viyana Kongresi'nde, Aydınlanma Dönemi ve Fransız İhtilali ile oluşan pek çok büyük gelişmenin sanki hiç olmamış gibi kabul edilmesi, Avrupa'ya huzur getirmemiştir. Kongre kararları ile Monarşiler ve İmparatorluklar korunmaya çalışıldı. Fransız İhtilali'nin

getirdiği milliyetçiliğin önüne geçilmek istendi. Bu sisteme Meternik sistemi de denir.

Viyana Kongresinden 1827'deki NAVARİN OLAYI'na kadar geçen bu döneme **Restorasyon Dönemi** (Yeniden kurmak, düzenlemek) denir. Bu sistem çerçevesinde hareket eden ve topraklarında düzeni sağlamak için gerektiğinde baskı ve şiddet uygulamaktan çekinmeyen devletler, 1830-1848 İhtilallerinin çıkmasını engelleyememiştir.

Viyana Kongresi'nde görüşülen konulardan biri de **Şark Meselesi'dir**. Bu terim ilk defa 1815'te Viyana Kongresi'nde kullanıldı. **Şark Meselesi**, Osmanlı Devleti'nin ortadan kaldırılması ve topraklarının paylaşılması kavgasıdır.

ŞARK (DOĞU) MESELESİ:

Amacı Türkleri Anadolu'dan ve Balkanlar'dan çıkarmak olan Şark Meselesi'nin üç aşaması vardır. Bu meselenin **Birinci aşaması**: 1071-1683 arası dönemde Avrupa savunma, Türkler taarruz hâlinindedir. 1683'de Türklerin Viyana'da yenilgiye uğramaları ile Şark Meselesi'nin ilk aşaması bitti.

İkinci Aşama:

Şark Meselesi'nin ikinci aşamasında saldırıya geçen Avrupa devletleri Balkanlardaki gayrimüslim unsurların bağımsızlıklarını kazanması için uğraşmış ve bunda da başarılı olarak Osmanlı Devleti'nin parçalanmasını hızlandırmıştır. Nihayet Anadolu'daki Türk varlığına son vermeyi hedefleyen Avrupalı devletler, bu amaçlarını Sevr Antlaşması ile gerçekleştirmek istemişlerse de Türk milleti Mustafa Kemal önderliğinde Kurtuluş Savaşı'nı başlatarak buna izin vermemiştir.

Üçüncü Aşama: Osmanlı'ya ait Arap vilayetlerinin paylaşımı Şark Meselesi'nin son aşamasını teşkil etmiş ve Sevr Antlaşması bunun son durağını oluşturmuştur. Filistin'de, yoğun göçlerle sayıları giderek artan Yahudiler için bir vatan kurulmasının temelleri atılmış ve Arap coğrafyası Avrupalı devletlerce paylaşmıştır. Bunun yanında Avrupalı devletlerin Doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti kurma ve geri kalan Anadolu topraklarını da parçalama isteği Millî Mücadele'nin zaferiyle neticesiz kalmıştır.

OSMANLI DEVLETİ'Nİ PAYLAŞMA PROJESİ

Rus Çariçesi II. Catherine'nin (Katerina) genel olarak "Yunan (Grek) Projesi" olarak bilinen bu emeliyle Osmanlı topraklarının paylaşılması ve eski Bizans'ın canlandırılması amaçlanmıştır. Osmanlı Devleti'nin paylaşılmasını sadece II. Katerina değil Avusturya İmparatoru II. Joseph (Jozif) de istemiştir. Planlarını gerçekleştirmek için iki lider 1780'de Avusturya'da bir araya gelmiş ve aldıkları kararları imzalamışlardır. Bu planın genel amacı Osmanlıların Avrupa'dan atılması ve topraklarının kendi aralarında paylaşılmasıdır. Osmanlı topraklarını paylaşmayı öngören bu proje, Avusturya İmparatoru II. Joseph'in ölmesi ve milliyetçilik akımının yayılması ile bu akımdan etkilenen Avusturya'nın politika değişikliği ile uygulanamamıştır.

AVRUPA DEVLETLERİNİN OSMANLI SİYASETİ

Osmanlı Devleti, XVIII. yüzyıldan I. Dünya Savaşı'na kadarki dönemde Avrupa'nın büyük devletlerini "Düvel-i Muazzama" şeklinde isimlendirmiştir. **Bu devletler; İngiltere, Rusya, Prusya, Avusturya ve Fransa'dır.**

İngiltere'nin Osmanlı politikası:

• İngiltere Dünya'nın en büyük sömürge imparatorluğu idi. 1876'ya kadar kendi çıkarları doğrultusunda Osmanlı toprak bütünlüğünü savundu. **İngiltere bu politikası ile hem sömürgelerine giden yolların güvenliğini sağlıyor, hem de Osmanlı hammadde ve pazar imkanlarından yararlanıyordu**

- İngiltere'nin bu politikası 1877-78 Osmanlı – Rus Savaşından sonra tamamen değişti. **Çünkü bu tarihte Avrupa'daki dengeler değişmiş Almanya ve İtalya'nın sömürgeciliğe başlaması ile hammadde ve Pazar ihtiyacı artmış ve Osmanlı- Alman yakınlaşması başlamıştı.**
- İngiltere Osmanlı'dan 19. YY'da **Kıbrıs ve Mısır'ı** almıştır.

Fransa'nın Osmanlı Politikası:

• Kanuni Döneminde başlayan Osmanlı Fransız dostluğu 1798 yılında bozuldu.

• Napolyon'un Mısır'ı İşgali (1798)

Nedenleri:

- İngiltere'nin Uzakdoğu ve Ortadoğu'daki sömürgeleriyle bağlantısını kesmek.
- Osmanlı'dan sömürge elde etmek ve Doğu Akdeniz'de güçlenmek.

Gelişmeler ve sonuçları

• Fransa 1798'de Mısır işgal etti. Suriye'ye kadar ilerledi. Suriye'de yapılan savaşı **Cezzar Ahmet Paşa** komutasındaki yeni kurulmuş olan **Nizam-ı Cedit** ordusu kazandı.

• Fransa'nın bölgede güçlenmesini engellemek için **İngiltere ve Rusya** Osmanlı'ya yardım etti.. **(Denge siyaseti)**

• İngilizler Fransız gemilerini yaktılar ve 1801'de yapılan **El-Ariş Antlaşması** ile Fransa, Mısır'ı boşaltmayı kabul etti.

Önemi: İlk defa Osmanlı – Fransız dostluğu bozuldu.

• Bu tarihten sonra Fransa fırsat buldukça Osmanlı ülkesinde işgalde bulundu. Osmanlı'dan 19. YY'da **Cezayir ve Tunus'u** aldı.

Rusya'nın Osmanlı Politikası:

• Rusya kara Devleti olduğu için sıcak denizlere inmeye çalıştı. Küçük Kaynarca Antlaşması ile emellerine büyük ölçüde ulaşmıştı.

• 1779'da Kırım'la ilgili **Aynalıkavak Tenkihnamesi** (düzenlemesi) imzalandı. 1783'te Rusya Kırım'ı ilhak etti. (Topraklarına kattı)

• **Yaş Antlaşması ile Kırım'ın Rusya'ya ait olduğu kabul edildi.**

• Rusya Akdeniz çevresindeki pamuğu İngiltere ve Fransa'ya kaptırınca Orta Asya pamuğuna göz dikti. **1884'te Orta Asya'yı ele geçirdi.**

• **Rusya 19. Yüzyılda Balkanlarda Panis Slavizm hareketlerini başlattı.**

Avusturya'nın Osmanlı Politikası:

XVIII. Yüzyılda Rusya ile ittifaklar kurdu. Balkanları ele geçirmeye çalıştı. **Bu politikası 1815 Viyana Kongresinden**

sonra değişti. Osmanlı toprak bütünlüğünü savundu. **Özellikle milliyetçilik olaylarına karşı çıktı.**

Almanya'nın Osmanlı Politikası:

1871'de Siyasi birliğini tamamlayan Almanya, İngiltere ve Fransa ile Sömürge yarışına girdi. **Gelişen sanayisi için Osmanlı toprakları iyi bir hammadde ve Pazar kaynağı idi**, bu yüzden Osmanlı'ya yakınlaşmaya başladı. Osmanlı'yı koruma ve geliştirme bahanesiyle sömürgeleştirmeye çalıştı.

2. MİLLİYETÇİLİK HAREKETLERİ VE YENİ SORUNLAR SİRP İSYANI (1804-1878)

Nedenleri:

Fransız ihtilalinin getirdiği milliyetçilik ve özgürlük akımlarının etkisi

Rusya ve Fransa'nın kışkırtmaları

Osmanlı merkez ve taşra teşkilatının bozulması

• Sırbistan'da görev yapan yenicilerin halka kötü davranmaları ve alınan yüksek vergiler.

Gelişmeler

• Sırp isyanı 1804'te Kara Yorgi önderliğinde başladı. Sırp Belgrad'ı ele geçirdiler.

• 1812'de **Rusya** ile imzalanan **Bükreş Antlaşması ile ilk defa Sırp'lara birtakım ayrıcalıklar verildi.**

• İsyana Rusya'nın desteği devam etti. **1829 'da Rusya ile imzalanan Edirne Antlaşması ile Sırbistan'a özerklik verildi.**

1878'de yine Rusya ile imzalanan Berlin Antlaşması ile de Sırbistan bağımsız oldu.

Not: Osmanlı sınırları içinde ilk isyan eden ve ayrıcalık elde eden azınlık Sırp'lardır. Bu isyan diğer azınlıklara örnek olmuştur.

RUM İSYANI VE YUNANİSTAN'IN KURULMASI (1821-1829)

Nedenleri:

• Milliyetçilik akımının etkisi

• Rönesans Hareketleri sonunda Avrupa'da başlayan Yunan hayranlığı sonucu **Avrupalı büyük devletlerin Yunanlılara her türlü maddi ve manevi desteği sağlamaları**

• Avrupalı aydınların ve Yunanlı öğrencilerin çalışmaları

• Rumların Bizans İmparatorluğunu yeniden kurmak için kurdukları cemiyetlerin çalışmaları **(Filik-i (Etnik-i) Eteryay)**

Osmanlı merkez ve taşra yönetiminin bozulması

Akdeniz'e inmek isteyen **Rusların kışkırtmaları**

Fener Rum patrikhanesinin kışkırtmaları

Gelişmeler

Yunan isyanı ilk önce 1820'de Eflak'ta başladı, Rumların asil isyanı 1821'de Mora Yarımadası'nda başladı. **Mora İsyani** ile beraber Yanya Valisi Tepedelenli Ali Paşa da Osmanlı Devleti'ne karşı isyan etti. Tepedelenli Ali Paşa isyanı kısa sürede bastırıldı ancak Osmanlı Devleti, Mora Yarımadası'nda başlayan Rum İsyani'nı bastırmakta yetersiz kaldı. İsyani kısa sürede büyüdü. Rumlar Mora'daki Müslümanları katlettiler.

• Osmanlı Devleti isyanı bastıramayınca Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'dan yardım istedi. **Mehmet Ali Paşa ,**

Mora ve Girit valiliklerinin kendisine verilmesi şartıyla isyanı bastırdı.

- **Uyarı: Mısır Valisinden yardım istemesi Osmanlı'nın çok güç durumda olduğunu gösterir. Osmanlı tarihinde ilk defa bir vali devletle pazarlık yapmaktadır.**
- İsyanın bastırılması üzerine İngiltere, Fransa ve Rusya olaya karıştı. Osmanlı Devleti'nden, Yunanistan'a özerklik verilmesini ve Yunanistan'dan bütün Türklerin çıkarılmasını istediler. Osmanlı bunları içişlerine müdahale sayarak kabul etmeyince **1827'de Navarin'de Osmanlı ve Mısır donanmalarını yaktılar.** (1815 Viyana Kongresi'nde belirlenen siyasete göre bir yerde milliyetçilik ayaklanması çıkarsa kongreye katılan ülkeler hep birlikte isyan çıkan devlete yardım etme kararı almışlardı. Fakat bu siyaset, Osmanlı Devleti için uygulanmadı.)
- Osmanlı, yanan donanmalara karşılık savaş tazminatı isteyince bu devletlerle siyasal ilişkiler kesildi. Bu durumu fırsat bilen Rusya, Osmanlı'ya savaş açtı.
- **1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı ve Edirne Antlaşması:** Osmanlı savaşa hazır değildi. Yeniçeri Ocağı yeni kaldırılmıştı. Navarin'de donanması yakılmıştı. Ruslar Batı da Edirne'yi , Doğu'da Kars ve Erzurum'u aldılar. Trabzon'a kadar geldiler. Osmanlı barış istedi ve **1829 yılında EDİRNE ANTLAŞMASI** imzalandı. Buna göre;
  1. Osmanlı **Yunanistan'ın bağımsızlığını** kabul edecek. (Mora elden çıktı)
  2. Sırbistan ve Eflak- Boğdan(Romanya) özerk bir duruma gelecek.
  3. Rus ticaret gemileri boğazlardan serbestçe geçebilecek.
  4. Prut nehri iki ülke arasında sınır olacak.
  5. Tuna nehri ağzındaki kaleler Ruslara verilecek.
  6. Osmanlı, Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecek.**Edirne Antlaşması'nın önemi; İlk defa bir Balkan milleti (azınlık- Yunanlılar) bağımsız oldu.** Sırbistan ve Romanya'nın temelleri atıldı. Diğer Balkan ülkelerine cesaret verdi.
- **Not: 1830' da Fransa Cezayir'i sömürge amaçlı işgal etti.**
- **MEHMET ALİ PAŞA İSYANI VE MISIR SORUNU (1830-1840)**
- 1769 Kavala doğumlu Mehmet Ali Paşa, Mısır'ı Napolyon Bonapart'ın işgalinden kurtarmak için, 1799 yılında Kavala'dan gönderilen askerlerle Kahire'ye geldi. Fransızların Mısır'dan çekilmesinden sonra, kısa sürede buradaki başıbozuk askerleri disiplin altına alarak onların komutanlığına yükseldi. Zekâsı ve askerler üzerindeki komuta gücünü kullanarak, Vali Hüsrev Paşa'yı Mısır'dan kaçırttı ve halkın desteğiyle idareyi eline aldı. Bu durum karşısında Sultan II. Mahmut düzenli vergisini vermesi ve Hicaz'ı ele geçiren Vehhabileri etkisiz kılması koşuluyla Mehmet Ali Paşa'yı 1805'te Mısır Valisi olarak atadı.
- **Vehhabilik Hareketi ve Mehmet Ali Paşa**
- XVIII. yüzyılın sonlarında Arabistan Yarımadası'nın Necit bölgesinde **Vehhabilik** adlı bir hareket doğmuştu. Basra, Yemen, Necit, Bağdat, Mekke ve Medine, Vehhabilerin eline

geçtiği için hac görevi de yerine getirilemiyordu. Bu önemli mesele, 1811'e kadar bertaraf edilemedi.

Mehmet Ali Paşa, Vehhabi Meselesi'ni çözmek için görevlendirildi ve bunun karşılığında kendisine Necit bölgesi valiliği vaat edildi. Mehmet Ali Paşa, Hicaz'da etkinlik gösteren Vehhabilere karşı harekete geçti. Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa komutasındaki ordu bölgeye gönderildi. İsyana kısa sürede bastırıldı. Mısır ordusu, 1813'te Mekke'yi Vehhabiler'den geri aldı. Vehhabilere karşı ikinci büyük sefer İbrahim Paşa'nın kumandasında 1816'da yapıldı. Vehhabilerin lideri Abdullah Bin Suud esir alındı. Esir alınan Abdullah ile Vehhabilerin önde gelenleri önce Mısır'a sonra İstanbul'a gönderildi ve 1819'da burada idam edildiler. **Öte yandan Kızıldeniz limanlarına giden ticaret yollarının açılmasıyla Hac yolu da emniyet altına alındı. Mehmet Ali Paşa başarılarından dolayı İslam âleminde büyük bir itibara sahip oldu. Avrupa yaşanan bu gelişmeler karşısında ilk defa Mısır'ı önemli bir siyasi unsur olarak dikkate almaya başladı.**

Nedenleri ve Gelişmeler:

Yunan isyanını bastıran Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın, Mora Yarımadası elden çıkınca **Suriye ve Girit valiliklerini** istemesi Mısır valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın daha fazla güçlenmesini istemeyen II. Mahmut'un bu valilikleri vermemesi

- Suriye ve Girit valiliklerini alamayan **Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın isyan etmesiyle Mısır sorunu başlamış oldu.** Kavalalı, oğlu İbrahim Paşa'yı 1831'de Suriye üzerine gönderdi. Osmanlı ordusunu yenen İbrahim Paşa Çukurova ve Konya'yı aşarak Kütahya'ya kadar ilerlemesi **üzerine II. Mahmut İngiltere ve Fransa'dan yardım istedi fakat alamayınca Rusya'dan yardım istemek zorunda kaldı. (Denize düşen yılanın sarılır)**
- Rus donanmasının 1833'te İstanbul'a gelmesi, İngiltere ve Fransa'yı harekete geçirdi. İngiltere ve Fransa, Rusya'nın Osmanlı'ya yardım etmesini ve Osmanlı'ya yakınlaşmasını istemiyordu. Rusya İstanbul'dan uzaklaştırılmıyordu. O halde vali ile padişah uzlaşdırılmıyordu. **(Olay uluslararası hale geldi)**

Kütahya Antlaşması:

İngiltere ve Fransa'nın baskısı ile 1833 yılında Kavalalı Mehmet Ali Paşa, Osmanlı Devleti ile **KÜTAHYA ANTLAŞMASI'nı** imzaladı. **Buna göre;** Mehmet Ali Paşa'ya Mısır'a ek olarak Suriye(Şam) ve Girit valilikleri, İbrahim Paşaya da Cidde ve Adana Valilikleri verilecekti.

Kütahya Antlaşması ile Osmanlı bir valisine boyun eğmiş oldu. Buna rağmen II. Mahmut kendini güvende hissetmedi. Ruslarla bir ittifak ve yardımlaşma antlaşması imzaladı.

Hünkâr İskeleyi Antlaşması:

1833'te imzalanan HÜNKAR İSKELESİ ANTLAŞMASI'na göre;

-Rusya bir saldırıya uğrarsa Osmanlı Devleti boğazları kapatacak, Rus savaş gemilerinin boğazlardan geçişine izin verecek. **(Osmanlı boğazlar konusunda son kez tek başına kendi iradesiyle karar vermiştir.) (Mısır sorununa ek olarak bir de Boğazlar sorunu ortaya çıktı.)**

- Osmanlı bir saldırıya uğrarsa, Rusya Osmanlı'ya asker yardımı yapacak, masraflarını Osmanlı karşılayacak
- Antlaşma 8 yıl yürürlükte kalacak.

BALTA LİMANI TİCARET ANTLAŞMASI:

- Osmanlı Devleti Mısır ve Boğazlar sorununu çözüp, devleti dağılmaktan kurtarmak için İngiltere'nin desteğine ihtiyaç duyuyordu. Bunun için 1838 yılında İngiltere ile Balta Limanı Ticaret sözleşmesini imzaladı, 1839'da da Tanzimat Fermanı'nı ilan etti.**
- 1838 Balta Limanı Ticaret Antlaşması ile ülkemize giren yabancı mallar artmış, ticari gelirlerin büyük bölümü İngilizlerin eline geçmiştir. Yabancı tüccarlar yerli tüccarlar karşısında büyük avantajlar elde etmiştir. Yerli sanayi (Lonca teşkilatını) çökerten antlaşmadır.**

NİZİP SAVAŞI (1839) LONDRA KONFERANSI (1840) VE MİSİR SORUNUN ÇÖZÜMÜ:

- 1839 yılında Kavalalı Mehmet Ali Paşa ile yeniden savaş başladı. Savaşın nedeni Kütahya Antlaşmasından iki tarafında memnun olmamasıdır. Osmanlı ordusu Nizip'te yenildi. **Bu durum da Hünkâr İskelesi Antlaşması gereğince Rusya'nın olaya müdahale etmesi gerekiyordu. Bu durum İngiltere başta olmak üzere Avrupa Devletlerini harekete geçirdi.**
- İngiltere'nin öncülüğünde 1840 yılında Londra Konferansı toplandı. Konferansa İngiltere, Rusya, Avusturya, Prusya ve Osmanlı Devleti katıldı.
- Konferansta şu kararlar alındı ve Mısır sorunu uluslararası bir konferansta çözümlenmiş oldu.**
  - Mısır valiliği babadan oğula geçmek üzere Mehmet Ali Paşa'ya verildi. Buna karşılık Mısır'da Vergiler padişah adına toplanacak ve ¼ ü İstanbul'a gönderilecekti.
  - Suriye, Girit, Adana ve Cidde valilikleri Osmanlı'da kalacak.**Not: Mısır sorununun uluslararası bir konferansta çözümlenmesi Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu kötü durumu çok iyi göstermektedir.**

BOĞAZLAR SORUNU VE ÇÖZÜMÜ (1841)

- Bu sorun Mısır sorunu sırasında Rusya ile imzalanan Hünkâr iskelesi antlaşması ile ortaya çıkmıştı.**
- 8 yıllık olan Hünkâr İskelesi Antlaşması'nın süresinin dolması üzerine **Rusya'nın yeni bir antlaşma imzalamasını engellemek için Avrupa devletleri harekete geçti.** 1841'de Londra Konferansı toplandı.
- Londra Konferansına (1841) İngiltere, Fransa, Rusya, Prusya, Avusturya ve Osmanlı Devleti katıldı. Yapılan görüşmeler sonucu **Londra Boğazlar sözleşmesi** imzalandı. **Buna göre;**
- Boğazlar Osmanlı yönetiminde kalmaya devam edecektir.
- Osmanlı Devleti barış halindeyken boğazlardan hiçbir devletin savaş gemisi geçmeyecekti. **(Boğazlar şartlı olarak Osmanlı'ya geri verilmiştir, yani egemenlik haklarımız ilk kez kısıtlanmıştır)**
- Not: Boğazlar sorunu Uluslararası bir konferansta çözümlendiği için Boğazlar bu sözleşme ile uluslararası bir statü kazandı.**

BOĞAZLAR SORUNUNUN TARİHİ GELİŞİMİ

Osmanlı Devleti, 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'yla Rusya'ya ve diğer Avrupalı devletlere Boğazlardan ticari geçiş hakkı vermek zorunda kalmıştır. Rusya'ya verilen bu haklar nedeniyle Karadeniz "Türk Gölü" olma özelliğini kaybetmiş ve **Boğazlar artık devletlerarası hukukun konusu olmaya başlamıştır.**

Bununla beraber Boğazlardan yabancı savaş gemilerinin geçişine izin verilmemiştir. Ancak Napoleon'un 1798'de Mısır'ı işgal etmesi üzerine **Rus savaş gemileri ilk defa Boğazlardan serbestçe geçmiş ve Akdeniz'e açılarak Osmanlı Devleti ve İngiltere'yle beraber Fransa'ya karşı savaşmıştır.** Böylece Rusya, tarihi hedeflerinden en önemlisine geçici de olsa ulaşmıştır.

Osmanlı Devleti, İngiltere ile 1809'da imzaladığı **Kal'a-i Sultaniyye (Çanakkale) Antlaşması'yla** barış zamanında Boğazların yabancı savaş gemilerine kapatılacağını İngiltere'ye kabul ettirmiştir.

Mehmet Ali Paşa İsyanı'nda **Rusya'nın İstanbul Boğazı'ndan geçerek** Osmanlı Devleti'ne yardım etmesi ve Mehmet Ali Paşa'nın durdurulması nedeniyle İngiltere, Mısır Sorunu'yla ilgilenmeye başlamıştır.

Osmanlı Devleti ile Rusya arasında 1833 yılında Hünkâr İskelesi Antlaşması imzalanmıştır. Böylece Rusya, Boğazlardan gelecek bir tehlikeye karşı korunmuş ve Boğazların kontrolünde söz sahibi olmuştur. Bu yüzden Avrupa devletleri, Hünkâr İskelesi Antlaşması'nı büyük bir tepkiyle karşılamıştır..

Mısır Meselesi halledildikten sonra Hünkâr İskelesi Antlaşması'nın süresinin de dolması üzerine Londra'da Boğazlar Konferansı toplanmıştır. Konferansa katılan İngiltere, Fransa, Rusya, Avusturya ve Prusya temsilcileri arasında **1841 Londra Boğazlar Antlaşması** imzalanmıştır. Bu antlaşmayla Osmanlı Devleti'nin barış zamanında Boğazları yabancı savaş gemilerine kapalı tutması kabul edilmiştir. **Artık Boğazlardan geçiş uygulaması, uluslararası bir statü kazanmıştır.**

KIRIM SAVAŞI (1853-1856) VE PARİS KONFERANSI

Nedenleri:

Rusya'nın Osmanlı üzerindeki emellerini gerçekleştirmek için İngiltere'ye Osmanlı'yı paylaşma teklifinde bulunması, İngiltere'nin bu teklifi reddetmesi.

Tek başına kalan Rusya'nın İstanbul'a bir elçi göndererek **"Kutsal Yerler sorunu"** nu gündeme getirmesi. Semavi üç din (İslamiyet, Hristiyanlık ve Musevilik) açısından kutsal bir yere sahip olan Kudüs, tarih boyunca önemini korumuştur.

Ortodoks ve Katolik Hristiyanlar arasında kutsal yerlerin koruyuculuğu üzerinden süregelen rekabetin adı **"Kutsal Yerler Sorunu"** olarak adlandırılmıştır.

Kutsal yerlerle ilgili istekleri kabul edilmeyince **"Ortodoks haklarının kendi tarafından korunması"**nı gündeme getirmesi. Bu istek **Osmanlı egemenliğine ve bağımsızlığına aykırı olduğu için reddedildi.** Rusya ile tüm ilişkiler kesildi.

Gelişmeler ve Sonuçları

- Rusya'nın bu tutumu İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı'nın yanında yer almasına neden oldu.
- Rusya, İngiliz ve Fransızlara tepki olarak **Sinop Baskınını düzenledi. Osmanlı donanmasının yaktı. (1853)**
- İngiltere ve Fransa, Osmanlı ile anlaşıp Rusya'ya savaş açtı. Bu savaşa İngiltere ve Fransa'nın desteğini almak isteyen Piyomente de katıldı. Bu dörtlü müttefik Sivastopol'u alıp, Rus donanmasını yenilgiye uğrattırınca Rusya barış istedi.
- 1856 yılında Paris'te bir konferans düzenlendi. Konferansa İngiltere, Fransa, Rusya, Piyomente, Osmanlı Devleti ve savaşa girmemiş olan Prusya ve Avusturya katıldı. Konferans sonunda **PARİS ANTLAŞMASI** imzalandı.

PARİS ANTLAŞMASI(1856)'NİN MADDELERİ**Osmanlı Devleti Avrupa devleti sayılacak ve Avrupa hukukundan yararlanacak**

Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü ve bağımsızlığı Avrupa Devletlerinin garantisinde olacak. **(Bu madde Osmanlı'yı Rusya'ya karşı korusa da Osmanlı'nın kendi kendini koruyamadığının kanıtıdır)**

Boğazlar konusunda 1841'de imzalanan Londra Boğazlar Sözleşmesi geçerli olacak. Yani savaş gemilerine kapalı olacak.

Karadeniz; tarafsız duruma getirilecek, bütün devletlerin ticaret gemilerine açık fakat savaş gemilerine sürekli olarak kapalı olacak, kıyılarında hiçbir tersane bulunmayacaktı. **(Bu madde Rusya gibi Osmanlı'yı da yenilmiş devlet durumuna düşürmüştür)**

Sırbistan, Eflâk ve Boğdan; Osmanlı Devleti'ne bağlı kalacak, ancak bunların sahip buldukları ayrıcalıklar genişletilecek ve bunlar antlaşmayı imzalayan devletlerin garantisi altında olacaktı. (Osmanlı egemenliğine ve bağımsızlığına aykırı)

Osmanlı padişahının ilan etmiş olduğu Islahat Fermanı diğer devletler tarafından memnuniyetle karşılayacaklardır. Ancak bu ferman; antlaşmayı imzalayan hiçbir devlete, Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışma hak ve yetkisi vermeyecekti. **(Bu madde de Avrupalıların daha çok içişlerimize karışmasına ortam hazırladı)**

Önemi:

- **Rus tehlikesi bir süreliğine önlenmiş, Karadeniz'e ve Balkanlara inmesine engel olunmuştur.**
- Osmanlı ilk defa Avrupa Devleti sayılmıştır.
- **Islahat fermanı ile ilgili bir maddenin antlaşmaya konması, Avrupalı devletlerin Osmanlı'nın iç işlerine karışmasına ortam hazırladı.**
- Bu antlaşmadan en karlı İngiltere çıktı, **Not: Osmanlı devletinin Avrupa devleti sayılmasında Tanzimat Fermanı etkili olmuştur.**
- **--1854'te Kırım Savaşı devam ederken Osmanlı Devleti içine düştüğü mali sıkıntılardan dolayı ilk kez dış borçlanmaya başvurdu ve ilk defa İngilizlerden borç alındı.**

1877-1878 OSMANLI- RUS SAVAŞI (93 HARBİ)**NEDENLERİ:**

- Rusya'nın 1870'den sonra Avrupa'daki dengelerin değişmesini fırsat bilerek 1871'de **Paris Antlaşmasını tanımadığını açıklaması ve Balkanlarda Panslavizm hareketlerini başlatması** 1853 Kırım Savaşı'nın intikamını da almak isteyen Rusya, Panslavizm siyasetiyle Balkanlardaki Slav ahali üzerinde faaliyetlerini artırarak sürekli Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmıştır. Böylece Rusya Balkanlarda, Bosna-Hersek ve Bulgar isyanlarını teşvik etmiş ve Sırbistan ile Karadağlı Osmanlı Devleti'ne karşı savaşa kışkırtmıştır.

- Balkanlardaki bu sorunların Osmanlı ordularının galibiyetiyle sonuçlanması üzerine olaylara diplomatik yollardan bir çözüm bulmak isteyen **İngiltere, Fransa, Rusya, Almanya, Avusturya ve İtalya;** Haliç'te bulunan Bahriye Nezaretinde 23 Aralık 1876'da **İstanbul Konferansı (Tersane) Konferansı'nı** düzenlemiştir. İstanbul Konferansı'nda alınan kararlar Osmanlı Devleti'ne bildirilmiştir. Osmanlı Devleti'nin istiklaline ve toprak bütünlüğüne aykırı olan teklifler, Bâbâîli'de kurulan bir genel mecliste müzakere edildikten sonra reddedilmiştir. **Bunun üzerine Rusya, 1877'de Osmanlı Devleti'ne karşı savaş ilan etmiştir.**

- (İstanbul Konferansı (Tersane Konferansı) başladığı esnada Osmanlı Devleti Kanun-i Esasî'yi yürürlüğe koyup I. Meşrutiyeti ilan etti. Osmanlı Devleti'nin buradaki amaçlarından biri azınlıklarla ilgili olumsuz bir kararın çıkmasına engel olmaktı.)

- Konferansa katılan devletler (İngiltere, Fransa, Rusya, Avusturya, Almanya ve İtalya) **I. Meşrutiyet'in ilanını ciddiye almadığı gibi** Sırbistan ve Karadağın topraklarının genişletilmesini talep ettiler. Ayrıca Osmanlı Devleti'nden Bosna-Hersek ve Bulgaristan'da özerk yönetimler kurulmasını istediler. **Osmanlı Devleti bu taleplerin hiçbirini kabul etmedi. İstanbul Konferansı'na katılan devletler Londra'da yeni bir protokol imzaladı. Protokolün içeriğinde kabul edilmesi imkân dâhilinde olmayan taleplerin bulunmasından dolayı Osmanlı Devleti, 1877'de Londra Protokolü'nü reddetti.** Osmanlı bu kararları da kabul etmeyince İngiltere'nin de yapacak bir şeyi kalmadı, Rusya'da Osmanlı'ya savaş açtı.

Gelişmeler ve sonuçları

Osmanlı Devleti ile Rusya iki cephede savaştılar. Kafkasya'yı aşan Rusya Erzurum'a kadar ilerledi. Kafkasya Cephesi'nde Ahmed Muhtar Paşa, Ruslara karşı uzun süre direnmişse de **Doğubeyazıt, Ardahan, Kars ve Erzurum** Ruslar tarafından işgal edilmiştir. **Nene Hatun** ve diğer Erzurumlu vatandaşlar, **Aziziye Tabyası'nı** Ruslara karşı büyük bir cesaretle savunmuştur. **Ermeniler de ilk kez bu savaşta Ruslarla işbirliği yaptılar.**

- Batıda ise Ünlü Osmanlı Komutanı Gazi Osman Paşa'nın **Plevne savunmasını** aşarak Edirne'yi geçti ve Çatalca'ya kadar ilerledi. Ünlü Plevne savunması bu savaş sırasında yaşanmıştır. Bulgarlar, Sırlar ve Karadağlılar Ruslara yardım etti. Bulgaristan'da Türk köyleri katledildi.

Osmanlı barış istemek zorunda kaldı. 3 Mart 1978'de **AYASTEFANOS (YEŞİLKÖY)** antlaşması imzalandı. **Ayastefanos Antlaşması'nın maddelerine göre;**

- Romanya, Sırbistan ve Karadağ'ın bağımsızlıkları tanınarak Osmanlı Devleti'nden ayrıldı.
- **Büyük Bulgaristan Prensiği** kurularak **Osmanlı Devleti'ne bağlandı. (Avrupa ve Balkan devletlerinin en çok itiraz ettikleri madde buydu. Çünkü Büyük Bulgaristan sayesinde Rusya Akdeniz'e kolayca inebilecekti.)**
- Bosna-Hersek'in Rusya ve Avusturya tarafından ortaklaşa himaye edilmesine karar verildi. (Bu maddeye de itiraz edildi)
- Kars, Ardahan, Batum ve Doğu Beyazıt Rusya'ya bırakıldı.
- Girit, Teselya ve Arnavutluk'ta ıslahatların yapılması karar altına alındı.

Ayastefanos (Yeşilköy) antlaşması İngiltere, Avusturya, Fransa, Balkan ülkeleri ve Almanya'nın itirazı üzerine yürürlüğe konmadı. Rusya'nın Balkanlarda ve Doğu Anadolu'da güçlenmesini ve Akdeniz'e inmesini istemiyorlardı. 1878'de Berlin Konferansı düzenlendi. Konferansa bütün devletler katıldı. Konferans sonunda **BERLİN ANTLAŞMASI** imzalandı. **Buna göre:**

Sırbistan, Karadağ ve Romanya (Eflak-Boğdan) bağımsız olacak

Büyük Bulgar Krallığı üç parçaya bölündü: Osmanlı Devleti'ne vergi verecek olan **Bulgar Prensiği**, idari özerkliğe sahip **Doğu Rumeli Eyaleti** ve Osmanlı Devleti'ne bağlı **Makedonya** oluştu.

Bosna Hersek Osmanlı'da kalacak, yönetimi geçici olarak Avusturya'ya bırakılacak.

Kars, Ardahan, Batum Rusya'da, Doğu Beyazıt Osmanlı'da kalacak. (Doğu Beyazıt kurtarıldı)

Girit, Teselya ve Ermenilerin oturduğu Anadolu vilayetlerinde ıslahat yapılacak.

Osmanlı Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecek. (2 katı)

Önemi ve sonuçları

Osmanlı'nın dağılması hızlandı. 3 Balkan ülkesi aynı anda bağımsız oldu ve 3. Bulgaristan'ın temelleri atıldı.

Ermeni sorunu başladı.

BERLİN'DEN SONRAKİ ÖNEMLİ GELİŞMELER

XIX. yüzyıl boyunca "Denge Stratejisi" yürüten Osmanlı Devleti, Almanya ile siyasi ve askerî alanda yakınlaşma dönemini başlattı. Çünkü İngiltere, Osmanlı ülkesinde işgallere başladı.

1878'de Rus tehlikesine karşı KIBRIS'ın yönetimi geçici olarak İngiltere'ye verildi. İngilizler de adaya yerleşti. İngiltere 1882'de **MISIR'ı** işgal etti. (1869'da **Süveyş kanalı** açılmıştı.) Böylece Doğu Akdeniz'in kontrolü tamamen İngilizlere geçti. Fransa 1881'de **TUNUS'a** yerleşti.

1885'da Bulgaristan ile **Doğu Rumeli** sorunu başladı. Ve **Doğu Rumeli Bulgaristan'a** katıldı.

1897'de Osmanlı Yunan Savaşı yaşandı. (**Dömeke Meydan Savaşı**) Savaşı Osmanlı kazanmasına rağmen **Girit'e özerklik verildi.** Yunanlı bir prens Girit Valiliğine atandı.

Ermeni Meselesi:

1878 Berlin Antlaşması, XIX ve XX. yüzyılda yaşanan Ermeni Meselesi'nin başlangıcıdır. Antlaşmanın 61. Maddesine göre Avrupalı devletler, Osmanlı Devleti'nden Ermenilerin yaşadığı vilayetlerde zaman geçirmeden ıslahat yapmasını ve güvenliklerinin sağlanmasını istedi. Avrupa devletlerinin desteğiyle Ermenileri, Osmanlı Devleti'ne karşı kıskırtmak amacıyla 1887'de İsviçre'nin Cenevre şehrinde **Hınçak**, 1890'da Tiflis'te **Taşnak komitaları** kuruldu. Bu tarihten itibaren Ermeniler, I. Dünya Savaşı'na kadar bir dizi isyan ve baskın girişimlerinde bulundu.

Tehcir (Zorunlu Göç) Kanunu'nun çıkarılması öncesinde ortaya çıkan Ermeni isyanları:

Erzurum İsyanı (1890)

Kumkapı Gösterisi (1890)

Merzifon, Yozgat ve Kayseri Olayları (1892)

Sason İsyanı (1894)

Bâbüalî Olayı (1895)

Zeytün İsyanı (1895)

Van İsyanı (1896)

Osmanlı Bankası Baskını (1896)

Sultan II. Abdülhamit'e Suikast Girişimi (1905)

Adana Olayları (1909)

Kafkas ve Çanakkale Cepheleindeki savaşlar sırasında Ermenilerin çıkardıkları büyük isyanlar üzerine 27 Mayıs 1915'te Geçici Sevk ve İskân Kanunu (Tehcir Kanunu) çıkartıldı.

Dâhiliye Nezareti'nin önerisi üzerine çıkarılan bu kanunla bir kısım Ermeni'nin savaş bölgelerinden uzaklaştırılması uygun görüldü. Bu suretle özellikle Van, Bitlis ve Erzurum vilayetlerinde isyana karışan Ermeniler, **Halep ve Suriye vilayetlerinin bazı bölgelerine zorunlu göçe tabi tutuldular.**

Zorunlu göç, bütün Ermenilere uygulanmadı. Erzincan, Samsun ve Adana'daki Ermeniler zorunlu göç dışında tutuldular. İstanbul'da ise 77 bin 835 Ermeni'den sadece 235' i ayaklanma nedeniyle tutuklandı. İzmir de yaşayan 20 bin Ermeni'den sürgüne gönderilen olmadı.

Zorunlu göç nedeniyle bazı bölgelerde Ermenilerin silahlı direnişi yüzünden olaylar çıkmış, yollarda asayişsizlik ve hastalık sebebiyle kayıplar olmuş, Türkleri az tanıyan Batı kamuoyu kıskırtılmak istenmişti. Avrupa'da zorunlu göçe, adeta soykırım görüntüsü verilerek Batı'da basın yayın organlarında Türkler karşıtı propagandalar yapıldı.

• **Makedonya Sorunu:**

Balkan Savaşları öncesinde ortaya çıkan en önemli sorunlardan biridir. Sorunun çıkış kaynağı diğer birçok meselede olduğu gibi 1878 Berlin Antlaşması'ydı. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilan edilmesi Makedonya'nın Osmanlı Devleti'nden koparılması planının yürümesini engelledi. **Makedonya, 1912-1913 yıllarında gerçekleşen Balkan Savaşları sonunda imzalanan Bükreş Antlaşması ile Sırbistan, Yunanistan ve Bulgaristan arasında paylaştırıldı.**

Üçlü İttifak ve Üçlü İtilaf:

- İtalya ve Almanya'nın peş peşe siyasi ve millî birliklerini kurmasıyla Avrupa'daki güç dengesi değişime uğradı. İtalya ve Almanya'nın kurulması Avrupa siyasetine yeni bir ivme kazandırdı. Alman millî birliğinin kurucusu Bismarck, Almanya'yı Avrupa'nın karada en güçlü devleti hâline getirmek amacıyla dış politikada farklı bir yol izledi. Bismarck, bu arzusunu gerçekleştirmesini engelleyecek güç olarak karşısında Fransa'yı görmekteydi. Bu düşünce Almanya'yı, Fransa'ya karşı güçlü devletleri kendi yanına çekme arayışına yöneltti. **Böylece dünya devletleri arasında ilk kez gruplaşma hareketi (bloklaşma) başladı.**
- **Almanya**, 1860-1890 yılları arasında yapılan antlaşmalarla **Rusya ve Avusturya-Macaristan'ı** yanına çekmeyi başardı. Bu birliğe "**Üçlü İttifak**" adı verildi. **İtalya** da daha sonra bu ittifaka katıldı.
- 1890'a kadar Üçlü İttifak'ta herhangi bir ayrışma yaşanmadı. Rusya ile Avusturya-Macaristan rekabetinden dolayı üçlü ittifak içindeki denge bozuldu. Almanya, Çarlık Rusyası'nın kendi yanında yer almasını gereksiz gördü ve 1890'da çarlık Rusya ile süresi dolan antlaşma yenilenmedi. Bu durum Rusya'yı **1894'de Fransa ile anlaşmaya yöneltti. Bu birliğe İngiltere'nin de katılımıyla Üçlü İttifak'a karşı "Üçlü İtilaf" bloğu oluşturuldu.**
- **Zaman içerisinde bloklar arasındaki ekonomik rekabet, sömürge elde etme ve silahlanma yarışının açığa çıkardığı gerginlik, I. Dünya Savaşı'nın temel nedeni oldu.**

Birinci Dünya Savaşı Öncesinde; Rusya, Fransa ve İngiltere arasında üçlü itilaf devletleri arasında bir blok oluşturuldu. Bu üçlü İtilaf devletleri bloğu karşısında Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya devletlerinden oluşan İttifak Devletleri grubunu oluşturdular. Osmanlı Devleti başlangıçta İtilaf devletleri bloğuna başvurarak katılmak istediysede olumlu cevap alamayınca İttifak devletleri bloğuna başvurdu. Osmanlı Devletinin İttifak devletlerine başvurusu kabul edildi.

Reval Görüşmeleri (1908):

9 Haziran 1908'de Finlandiya Körfezi'ndeki Reval Limanı'nda **İngiltere Kralı ile Rus Çarı** bir araya geldiler. Yaptıkları görüşmeden çıkan sonuçlara göre **Osmanlı Devleti toprakları yeniden paylaşılacak, Rumeli parçalanacak, Osmanlı Devleti ordularını gönderemeyecek ve bu duruma boyun eğecekti.** Reval Planı'na göre Makedonya'da reform programının yapılması kararı alınmıştı. İttihat ve Terakki Partisi taraftarları Reval Görüşmeleri'ne tepki olarak Makedonya'da İstanbul'a karşı isyan çıkarttı. Bu gelişmelerin neticesinde 1908'de II. Meşrutiyet ilan edildi. Bu sırada **Bulgaristan bağımsızlığını ilan etti. (1908)**

TRABLUSGARP SAVAŞI (1911-1912)

Nedenleri

- Siyasi birliğini geç tamamlayan İtalya'nın sömürge yarışına girmesi
- İngiltere ve Fransa'nın desteğini alması (**Bu devletlerin amacı İtalya'yı Almanya'nın yanından kendi taraflarına çekmek**)
- Osmanlı'nın zayıflığı ve Trablusgarp'ın İtalya'ya yakın oluşu

Gelişmeler ve sonuçları

İtalya bölgeyi 1911'de işgal etti, ancak Osmanlı bölgeye yardım gönderemedi. **Çünkü donanması çok zayıftı ve Mısır İngilizlerin elindeydi.**

Bölgeye kılık değiştirerek gidebilen birkaç gönüllü subay (M. Kemal, Enver Paşa, Ali Fethi Bey) bölge halkını örgütleyerek İtalyanları **Derne, Tobruk ve Bingazi'de** durdurmaya başardı. Başarısız olan İtalyanlar Osmanlı'yı barışa zorlamak için Rodos ve On iki adayı işgal ederek boğazları abluka altına aldı. **Ancak Osmanlı'yı asıl barışa zorlayan durum, bu sırada Balkan Savaşlarının başlaması oldu.**

İtalyanlarla **1912' de UŞİ ANTLAŞMASI** imzalandı. **Buna göre;**

Trablusgarp ve Bingazi İtalya'ya verilecek, halk Osmanlı Halifesine bağlı kalacak.
Rodos ve On iki ada geçici olarak İtalya'da kalacak (Yunan tehlikesine karşı)

Önemi: Osmanlı'nın Kuzey Afrika'daki varlığı sona erdi. 12 Ada da geri alınamadı. İtalya 1947'de 12 adayı Yunanistan'a verdi.

BALKAN SAVAŞLARI (1912-1913)

I. Balkan Savaşı ve Nedenleri:

- Reval Görüşmeleri sonucu serbest kalan Rusya'nın Balkanlardaki Panislavizm Politikasını hızlandırması ve Balkan devletlerini kıskırtması
- Milliyetçilik akımının etkisi ve Osmanlı'nın Balkanlardan atılmak istenmesi.
- Osmanlı'nın İtalya ile savaş halinde oluşu.
- Osmanlı'dan Makedonya'da ıslahat yapmasının istenmesi ve Osmanlı'nın bunu reddetmesi
- Balkan Devletleri'nin ayrı ayrı idealler peşinde koşması.

Gelişmeler ve sonuçları:

Savaşı Karadağ başlattı. Osmanlı Devleti Dört Balkan ülkesine yenildi. (**Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan, Karadağ**) Bulgarlar Doğu Trakya'yı da alarak Çatalca'ya kadar ilerlediler. Büyük devletlerin araya girmesiyle **LONDRA ANTLAŞMASI** imzalandı.

Buna göre; **Midye-Enez Hattı'nın batısındaki bütün topraklar Balkan devletlerine bırakıldı.** Sırbistan'a Orta ve Kuzey Makedonya bırakıldı. Yunanistan'a Selanik, Girit ve Güney Makedonya verildi. Bulgaristan'a Kavala, Dedeağaç ve bütün Trakya (**Edirne ve Kırklareli dahil**) verildi.

Ege adalarının geleceği ve Arnavutluk'un sınırlarının tespitinde Avrupalı devletlerin karar vermesi uygun görüldü.

1913 Londra Barış Antlaşması'yla Bulgaristan en fazla toprak kazanan ülke olmasının yanında Ege Denizi'ne ulaştı.

- Yunanistan **Girit Adası'nı, Ege adalarını ve Selanik'i** alarak konumunu güçlendirdi. Sırbistan ve Karadağ topraklarını genişleterek Balkanlar'da güç sahibi oldu.
- **Bu sırada son Balkan ülkesi olan Arnavutluk'ta bağımsızlığını ilan etti.**

Osmanlı Devleti'nin başarısız olma nedenleri

- Ordu içindeki siyasi çekişmeler
- Haberleşmedeki aksaklıklar, ekonomik sıkıntılar.

- Askerlerin bir kısmının savaştan önce terhis edilmiş olması.
- **Not:** Londra görüşmelerinin devam ettiği süreçte İstanbul'da "Bâbîâli Baskını" adıyla anılan siyasi bir olay gelişti. Bu baskınla birlikte İttihat ve Terakki Partisi devletin yönetiminde söz sahibi oldu.
- **II. BALKAN SAVAŞI (1913)**
- **Nedeni:** Balkan ülkelerinin aralarındaki anlaşmazlık. Yani en fazla payın Bulgaristan'ın aldığı düşünün diğer ülkelerin Bulgaristan'a savaş açmaları.
- **Gelişmeler ve sonuçları**
- Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ Romanya'yı da yanına alarak Bulgaristan'ı yenilgiye uğrattılar ve kendi aralarında **BÜKREŞ ANTLAŞMASI'NI** (1913) imzaladılar.
- **Osmanlı bu savaşı fırsat bilerek Londra Antlaşmasını ihlal etti ve Doğu Trakya'yı geri aldı. (Edirne –Kırklareli)**
- Osmanlı ve Bulgaristan arasında **İSTANBUL ANTLAŞMASI** (1913) imzalandı. **Buna göre;**
- Doğu Trakya Osmanlı'da kaldı. (Edirne- Kırklareli)
- Bulgaristan'da kalan Türklerin hakları belirlendi.
- Meriç ırmağı sınır kabul edildi.
- Osmanlı ile Yunanistan arasında **ATİNA ANTLAŞMASI** (1913) imzalandı. **Buna göre;**
- Girit ve Selanik Yunanistan'da kaldı. Ege adalarının durumu zamana bırakıldı.
- Yunanistan'da kalan Türklerin hakları belirlendi.
- Sırbistan ile orada kalan Türklerin haklarıyla ilgili **İSTANBUL ANTLAŞMASI** yapıldı.
- **OSMANLI DEVLETİ BALKAN SAVAŞLARI SONUNDA;** Osmanlı'nın Avrupa'daki varlığı Doğu Trakya ile sınırlı kaldı. Osmanlı Devleti Meriç Nehri'nin batısındaki tüm topraklarını kaybetti.
- Osmanlıcılık önemini yitirirken Türkçülük güçlenmeye başladı. Batı Trakya Türkleri sorunu başladı. Balkanlardan Türkiye'ye yoğun Türk göçleri başladı.
- Almanya ile olan yakınlaşma daha da arttı. Alman subaylar Osmanlı Ordusunda görev yapmaya başladı.

Ödev: DK Sayfa 116-117-118-119 ve Kazanım testleri

TEST

Uluslararası İlişkilerde Denge Stratejisi Ünitesi ile İlgili Test Soruları:

1. XVIII. yüzyılda Avrupa'da her türlü üretim faaliyetinde, kol gücünün yerini makine gücünün alması ile başlayan değişimin adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Helenistik Çağ B) Sanayi İnkılabı C) Lale Devri
D) Akıl Çağı E) Fransız İhtilali

2. Sanayi İnkılabı ile Avrupa'da üretimin merkezi topraktan, endüstriyel alanlara kaymış, fabrikaya dayalı üretim çoğalmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi Sanayi İnkılabı'nın Osmanlı Devleti üzerindeki olumsuz etkilerinden değildir?

- A) Küçük sanayi atölyelerinin çökmesi
B) Ülkenin açık pazar hâline gelmesi
C) Dış ticaret açığının artması
D) Ülkenin jeopolitik öneminin azalması
E) İthalata dayalı tüketimin çoğalması

3. XVIII. yüzyılda siyasi ve askerî alanda Batı ile geliştirilen ilişkiler Osmanlı toplumunu etkilemeye başlamıştır.

Buna göre;

- I. Paris'ten elbise, mobilya ve kitapların getirilmesi,
II. Avrupa yaşam tarzının moda olması,
III. Divan edebiyatında yeni eserlerin verilmesi durumlarından hangilerinin, Osmanlı'da Batı kültürünün etkisi ile ortaya çıktığı söylenebilir?
A) Yalnız I. B) Yalnız II. C) I ve II. D) II ve III. E) I, II ve III.

4. III. Selim Dönemi'nde Avrupalı devletlerin önemli başkentlerinde daimî elçilikler açılmıştır.

Bu uygulamaya;

- I. Avrupa devletlerinin yakından tanınması,
II. Osmanlı Devleti'ne karşı oluşabilecek ittifaklardan zamanında haberdar olunması,
III. Azınlık isyanlarının engellenmek istenmesi durumlarından hangilerinin amaçlandığı söylenebilir?
A) Yalnız I. B) Yalnız II. C) I ve II. D) II ve III. E) I, II ve III.

5. XIX. yüzyılın başlarında dünya siyasetine yön veren devletlerarasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) İngiltere B) Rusya C) İtalya D) Fransa E) Avusturya

6. "Şark Meselesi" kavramı Avrupalı devletlerin aşağıdaki devletlerden hangisi ile olan ilişkilerini tanımlamak için kullanılmıştır?

- A) Osmanlı Devleti B) Rusya C) Prusya D) Bulgaristan E) Avusturya

7. Fransız İhtilali'nin zararlarını en aza indirmek için bir araya gelen İngiltere, Prusya, Rusya ve Avusturya "Metternich sistemi" diye anılan bir politika oluşturdular.

Bu politika ile Avrupa'nın neresinde bir ayaklanma çıkarsa çıksın hep birlikte hareket edilecek, ayaklanmalar bastırılacaktı.

Buna göre;

- I. Rusya'nın Balkan uluslarını Osmanlıya karşı kıskırtması,
II. Yunan İsyanına İngiltere ve Rusya'nın destek vermesi,
III. 1815'te Avrupa devletlerinin sınırlarının yeniden çizilmesi gelişmelerinden hangilerinin, Avrupa Devletlerinin Metternich sistemine uymadıklarının ve iki yüzlü bir siyaset izlediklerinin kanıtıdır?
A) Yalnız I. B) Yalnız II. C) Yalnız III. D) I ve II. E) I, II ve III

8. "Şark Meselesi" kavramı ilk kez nerede siyasi bir terim olarak kullanılmıştır?

- A) Yalta Konferansı B) Viyana Kongresi C) Paris Konferansı

- D) Berlin Konferansı E) Karlofça Antlaşması

9. Şark Meselesi'nin Avrupa'nın siyasi gündemine girmesindeki temel sebep aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sanayi İnkılabı'nın yaşanması
B) Balkanlarda millî duyguların gelişmesi
C) Fransız İhtilali'nin gerçekleşmesi
D) Osmanlı Devleti üzerindeki emeller
E) Almanya'nın siyasi birliğini sağlaması

10. XVIII. yüzyıl sonlarına kadar Osmanlı Devleti ile ilişkileri iyi olan ancak çıkarları söz konusu olduğunda Osmanlı toprağı olan Mısır'ı işgal eden, Osmanlı Devleti aleyhine Rusya ile Tilsit Antlaşması'nı imzalayan Avrupa devleti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fransa B) Almanya C) İngiltere
D) Avusturya E) Lehistan

11. • Avusturya; Orta Avrupa ve Balkan hâkimiyeti için Osmanlı Devleti ile savaşmış, Rusya ile Dakya Projesi içerisinde yer almış, yüzyılın sonlarına doğru ise Rusya'ya karşı cephe alıp Osmanlı Devleti ile barış yapmıştır.

• Rusya; Çar Deli Petro ile birlikte Baltık Denizi'ne hâkim olmak, Kırım'ı alıp Boğazlardan Akdeniz'e inmek amacıyla Osmanlı Devleti ile savaşmış, yüzyılın sonlarına doğru İngiltere ve Fransa yayılmacılığına karşı Osmanlı Devleti'nin yanında yer almıştır.

Buna göre XVIII. yüzyılda Avrupa devletlerinin politikaları ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Dinî birliktelik ittifakların kurulmasını sağlamıştır.
B) Devletlerin ebedi dostları ya da düşmanları yoktur, ebedi çıkarları vardır.
C) Devletlerin politikaları değişmezlik gösterir.
D) Avrupa devletleri Osmanlı Devleti'ne karşı her zaman birlikte hareket etmişlerdir.
E) Osmanlı Devleti topraklarında sömürge bölgeleri oluşturulmaya başlanmıştır.

12. XVIII. ve XIX. yüzyıllarda meydana gelen uluslararası gelişmelerle ilgili aşağıda verilen neden-sonuç ilişkilerinden hangisi yanlıştır?

	Neden	Sonuç
A)	Fransız İhtilali'nin yaşanması	Milliyetçilik akımının imparatorlukların yapısını bozması
B)	Sanayi İnkılabı'nın gerçekleşmesi	Ham madde ve pazar arayışının artması
C)	Napolyon Savaşları	Avrupa'da Fransa'nın başarısız olması
D)	Viyana Kongresi'nin düzenlenmesi	Meternik sistemi adı verilen bir politikanın oluşturulması
E)	Osmanlı Devleti'ne karşı işgalci faaliyetlerin başlaması	Osmanlı Devleti'nin yalnızlık politikasını benimsemesi

13. Rusya sıcak denizlere inebilmek için Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü tehdit etmiştir.

Rusya bu politikasına bağlı olarak;

- I. Balkanlarda milliyetçilik akımlarını destekleme,
II. Fransız İhtilali'ne karşı oluşan koalisyona katılma,
III. azınlık ayaklanmalarını kıskırtma davranışlarından hangilerinde bulunmuştur?

- A) Yalnız I.
B) Yalnız II.
C) I ve II.

D) I ve III.

E) I, II ve III.

14. Osmanlı Devleti'nde ilk bağımsız olan azınlık aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sırpalar B) Yunanlılar C) Ermeniler D) Karadağlar E) Bulgarlar

15. Osmanlı Devleti için ilk kez "Hasta Adam" ifadesini kullanan devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A) Rusya B) Prusya C) Almanya
D) Avusturya E) Fransa

16. Rumlar ilk isyanı 1820'de Eflak'ta başlattılar. İngiltere, Fransa ve Rusya; Rum azınlığına özerklik vermeyi kabul etmeyen Osmanlı Devleti'ne savaş açmış, savaştan sonra yapılan Edirne Antlaşması ile Yunanistan bağımsızlığını ilan etmiştir.

Yunanistan'ın bağımsızlık sürecinde yaşanan bu gelişmelere bağlı olarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Osmanlı Devleti'nin içişlerine karışılmıştır.
B) Rum isyanı uluslararası bir sorun niteliği kazanmıştır.
C) Osmanlıların Balkanlardaki hâkimiyeti sona ermiştir.
D) Rumlar, askerî ve diplomatik desteğe sahip olmuştur.
E) Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü koruyacak askerî gücü yetersizdir.

17. İngiltere, Fransa ve Rusya'nın; Yunanistan hakkındaki taleplerini Osmanlı Devleti'ne kabul ettirebilmek için Osmanlı donanmasını yaktıkları yer aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sinop B) Navarin C) İnebahtı D) Çeşme E) Çınar

18. "Ben, Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önlemek için her alanda islahat yapan bir padişahım. Ülkem her alanda yabancıların ve azınlıkların taarruzu altında kıvrınmaktadır. "Hasta adam" diye tabir edilen Osmanlı Devleti'ni güçlendirmek için Yeniçeri Ocağı'nı kaldırdım. Denge siyaseti izledim. Ama islahatların meyvesini vermeden devletimi bir davanın içinde buldum. İngiltere, Fransa ve Rusya'nın iki yüzlü siyasetleriyle uğraşmak zorunda kaldım."

Verilen konuşmada aşağıdaki padişahlardan hangisinin çalışmaları hakkında bilgi verilmektedir?

A) II. Mahmut B) III. Ahmet C) Abdülmecit
D) IV. Mehmet E) II. Abdülhamit

19. Rus Çarı I. Nikola'nın, İngiliz Elçisi Sir Hamilton Seymour'a söylediği "Osmanlı Devleti kritik bir durumdadır.

Memleket, kendi kendine parçalanıyor. Düşüşü çok büyük ve felaketli olacaktır. İngiltere ile Rusya'nın bu mesele üzerinde tam bir anlaşmaya varmaları, birbirlerine haber vermeden tek bir adım atmamaları gerekir."

sözlerine bağlı olarak uluslararası siyaset hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Rusya'nın İngiltere ile diplomaside ortak hareket etmeyi istediği
B) Osmanlı Devleti'nin parçalanmasının dünya siyasetinde kriz oluşturacağını düşüldüğü
C) İngiltere'nin, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü koruma siyasetini terk ettiği
D) Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü koruyacak askerî gücü yetersizdir.

D) Osmanlı Devleti'nin siyasi birliğinin tehlikede olduğu

E) Osmanlıların parçalanmasından doğan boşluğun doldurulmak istendiği

20. Mısır Valisi – – – – Paşa, – – – – isyanını bastırmanın karşılığında Osmanlı Devleti'nden Mora ve Girit Valiliklerini istemiştir.

Cümlede verilen boşluklara aşağıdaki seçeneklerdeki kelimelerden hangileri yerleştirilmelidir?

A) Tepedelenli Ali – Sırp
B) Alemdar Mustafa – Sırp
C) Mehmet Ali – Yunan
D) Tepedelenli Ali – Mısır
E) Alemdar Mustafa – Yunan

21. Osmanlı Devleti, Kırım Savaşı sırasında Avrupalı Devletlerden borç para alma yoluna gitmiştir.

Bu gelişmenin yaşanmasında;

I. Ekonomisinin savaş masraflarını karşılayacak durumda olmaması,
II. Hazineye denk bütçenin hazırlanmak istenmesi,
III. Mısır valisinin isyanının önlenmek istenmesi

durumlarından hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I. B) Yalnız II. C) Yalnız III D) I ve II. E) II ve III.

22. Osmanlı Devleti, Kırım Savaşı'nda Avusturya, Piyemonte, İngiltere ve Fransa ile birlikte hareket etmiştir. Rusya, Boğazlar Sözleşmesi'nin ihlalini gerekçe göstererek Sinop'ta Osmanlı donanmasını yakarken İngiltere ve Fransa Rusya'ya savaş ilan etmiştir.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Osmanlı Devleti "Denge Siyaseti" uygulamıştır.
B) Rusya'nın sıcak denizlere inme siyaseti Kırım Savaşı ile son bulmuştur.
C) Boğazların durumu, uluslararası krize sebep olmuştur.
D) Avrupalı devletler, Rusya'nın Karadeniz'deki faaliyetlerini sınırlandırmak istemiştir.
E) Osmanlı Devleti tek başına kendisini savunacak güçte değildir.

23. Paris Antlaşması'nın bazı maddeleri şunlardır;

- Karadeniz tarafsız hâle getirilecektir.
- Tüm devletlerin ticaret gemilerine açık, savaş gemilerine kapalı tutulacaktır.
- Karadeniz kıyılarında tersane ve donanma bulundurulması yasaklanmıştır.

Bu maddelere bağlı olarak Karadeniz hakkında aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşmak mümkün değildir?

A) Silahsızlandırılması kabul edilmiştir.
B) Osmanlı Devleti ve Rusya'nın egemenlik hakları sınırlandırılmıştır.
C) Ticari hayat devam ettirilmeye çalışılmıştır.
D) Uluslararası gücün yönetimi altına bırakılmıştır.
E) Avrupalı devletlerin çıkarları korunmuştur.

24. Aşağıdakilerden hangisi 1878 Berlin Antlaşması ile ilgili değildir?

A) İlk defa Ermeni sorunundan bahsedilmiştir.
B) Karadağ, Sırbistan ve Romanya bağımsız olmuştur.
C) Kars, Ardahan ve Batum kaybedilmiştir.
D) Osmanlı ilk defa bu savaş sırasında dış borç almıştır.
E) Balkanlarda yeni yerler kaybedilmiştir.